

2014-03-31

Nr. RM-3331

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Komisijos pirmininko pavaduotojui
Darlui Biekšai
Verkių g. 25C-1, Vilnius, LT-08223
Papildomai siunčiama faksu: 8~5 2135270

2014-03-28 Nr. 013-01-9919R

Kopija: Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijai
Vito Gerulaičio g. 1, LT-08200 Vilnius
El. paštas: info@lsta.lt

DĖL VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS NUTARIMO „DĖL ŠILUMOS PASKIRSTYMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PROJEKTO IR NUTARIMO „DĖL ŠILUMOS PASKIRSTYMO METODŲ RENGIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PROJEKTO

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – **Komisija**) parengė ir pateikė viešajai konsultacijai Komisijos nutarimo „Dėl šilumos paskirstymo taisyklių (toliau – **Paskirstymo taisyklės**) patvirtinimo“ projektą ir Komisijos nutarimo „Dėl šilumos paskirstymo metodų rengimo taisyklių patvirtinimo“ projektą (toliau – **Projektas**). UAB „Vilniaus energija“ (toliau – **Bendrovė**), susipažinusi su pateikta medžiaga žemiau pateikia Komisijai apibendrintas išvadas / pastabas dėl esminių parengtų teisės aktų projektų trūkumų.

Komisija siūlomą Projektą grindžia UAB „Ekotermija“ parengtu darbu „Šilumos paskirstymo vartotojams metodų rengimo ir taikymo taisyklių bei šilumos paskirstymo metodų analizė ir tobulinimas“ (toliau – **Studija**). Svarbu pažymėti, kad šiame 90 puslapių parengtame darbe pristatoma užsienio valstybių praktikos apžvalga remiasi tik 5 valstybių (iš beveik 200 pasaulio valstybių) apžvalga, iš kurių dalis yra posovietinės šalys. Įvertinimo sugretinimas su posovietinėmis šalimis yra neteisingas, nes sektinas pavyzdys turėtų būti aukščiausia / siektina techninė išsivystymo lygį turinčios valstybės. Be to, analizuotose valstybėse daugiausiai už šilumos paskirstymą pastato viduje atsakingi pastato savininkai ar kooperatyvai, kai tuo tarpu Lietuvoje praktika yra visiškai priešinga. Tokie pavyzdžių pateikimai, kaip palyginimas su Latvija, kurioje didžiąjai daliai vartotojų iš principo trūksta informacijos apie šilumos kainas, sąnaudas ir šilumos paskirstymo principus negali būti pavyzdžiu šilumos paskirstymo metodų Lietuvos vartotojams kūrimui.

Kai kurios Studijoje vartojamos sąvokos yra akivaizdžiai netikslios arba netiksliai suformuluotos (pvz. 10 psl. teigiama, kad „panašios klimatinės sąlygos lemia didesni šilumos poreikį“, kai tuo tarpu panašios klimatinės sąlygos lemia panašų šilumos poreikį, 10 psl. apačioje apibrėžime pateikta, kad „šildymo dienolaipsniai išreiškia šilumos poreikio lygį“, kai tuo tarpu dienolaipsniai išreiškia integralinę laiko ir temperatūros kintamųjų funkciją, o jau vėliau viena iš šios kintamųjų funkcijos priklausomybių yra dienolaipsnių kiekio priklausomybė nuo energijos vartojimo), ir t.t.

UAB „Ekotermija“ Studijoje pateikti teoriniai skaičiavimai bendrosioms patalpoms šildyti yra atlikti tik 10 pastatų, kas Lietuvos mastu sudaro labai mažą imtį. Pateikiama, kad šių analizuotų pastatų išorės atitvaros yra modernizuotos ir apšiltintos, todėl šilumos balansas juose gali iš esmės skirtis nuo didžiosios dalies Lietuvoje esančių nemodernizuotų daugiabučių pastatų šilumos balanso. Nepateiktas analizuotų pastatų sąrašas su adresais ir miestais. Reikia pažymėti, kad teorinis šiluminės energijos vartojimas tam tikrais atvejais gali skirtis net 30-50% nuo faktinio šiluminės energijos vartojimo, todėl analizuojamai pakankamai reikšmingai statistiškai pastatų imčiai nesudarius energijos teorinio ir faktinio vartojimo

Uždaroji akcinė bendrovė „Vilniaus energija“
Joėionių g. 13, LT-02300 Vilnius
Tel.: (8 5) 266 7199, 1899, faksas (8 5) 266 7339
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre, kodas 111760831

PVM mokėtojo kodas LT117608314
A. s. LT927044060001583907
AB SEB bankas
Banko kodas 70440
el. p. info@dalkia.lt

Įmonių grupė
 Dalkia

1

balansų su ne didesniu kaip 5% nesąryšiu – niekaip nebūtų galima daryti globalių visai Lietuvai taikomų išvadų, o tokios analizės rezultatai Lietuvos Respublikos mastu yra niekiniai. Taip pat Studijoje nepateikiama, kokie duomenys vartojami šiluminės energijos šildymui skaičiavimams – ar iš pastato įvadinio šilumos skaitiklio atimami išskaičiuoti faktiniai šilumos karšto vandens pašildymui ir temperatūros palaikymui duomenys, ar analizei imami pastato duomenys patalpų šildymui pagal šiuo metu galiojančias šilumos paskirstymo metodų taisykles, kas įneštų dideles paklaidas.

Studijos išvadose dėl esamų Komisijos rekomenduojamų šilumos paskirstymo metodų (70 psl.) teigiama, esą šiuo metu galiojantys metodai yra „nelankstūs“, tačiau jokių „lankstumo“ didinimo priemonių ar mechanizmų nepasiūlyta. Bendrovės manymu, taip vadinamų „lankstumų“ ir negali būti, nes kiekvienos išimtys yra sudėtingai realizuojamos atliekant mokėjimų skaičiavimus, turi būti skaičiuojamos individualiai konkrečiam pastatui, todėl ir metodai turi būti universalūs / plačiai taikomi masiniu būdu. 76 puslapyje Studijos išvadose dėl vartotojų taikomų metodų yra pateikiama išvada, kad „šių (vartotojų) metodų taikymas yra nepagrįstas“, nes daugumoje atveju jie taikomi ne netipiniams, o kaip tik tipiniams pastatams, todėl netipinių metodų taikymas netenka savo prasmės. Tuo remiantis sutinkame, kad vartotojų parengtų metodų taikymas yra nepagrįstas ir ši praktika neturėtų būti taikoma / tęsiama. Be to, individualių vartotojų parengtų metodų taikymas sukelia precedentą dėl šių metodų taikymo, todėl neužkertama galimybė, kad ateityje panašūs individualūs metodai galėtų būti taikomi vis didesnei pastatų daliai, ir pvz., skirtingus individualius metodus taikant ženkliai skaičiui konkrečiau viso miesto pastatų, jų praktiniam taikymui šilumos tiekėjui tai sąlygotų ypač ženkliai darbo laiko ir finansines sąnaudas, galutinai rezultate per nustatomas valstybės reguliuojamas kainas gulsiančias ant visų vartotojų pečių.

Vartotojai negali tvirtinti savo šilumos paskirstymo metodų, nes tokių individualių metodų mokėjimų paskaičiavimai praktikoje negali būti taikomi centralizuotu programiniu būdu, o dažniausiai yra skaičiuojami rankiniu būdu, taip pat jie dažniausiai būna daug sudėtingesni nei tipiniai Komisijos rekomenduojami metodai, o individualaus metodo diegimo ir/ar kiekvieno mokėjimo rankinio skaičiavimo sąnaudos tenka visiems miesto vartotojams. Esant poreikiui vartotojai gali atsiskaityti pagal įvadinį šilumos apskaitos prietaisą ir apmokėti šilumos energiją toliau taprusavio sutartimu patys (neperkeliant šios pareigos šilumos tiekėjui) dalintis kaip nori, vadovaujantis Komisijos patvirtintomis taisyklėmis ar principais. Šiuo metu tokių vartotojų yra mažiau nei 1 %, tačiau tokius paskirstymo metodus pradėdant taikyti vis didesniai skaičiui vartotojų – tai sukeltų eksponentinį atitinkamų šilumos tiekėjo veiklos sąnaudų padidėjimą.

UAB „Ekotermija“ Studijos 83 psl. yra klaidingai traktuojamas teisės teorijoje pripažįstamas *lex retro non agit* (įstatymas atgal negalioja) principas. Vadovaujantis šiuo principu norima palikti galioti vartotojų sukurtus šilumos paskirstymo metodus, tačiau tai reikštų, kad taikomi dvigubi standartai ir naujai išleisti principai vieniems vartotojams galiotų privalomai, o kitiems – ne. Teisingai traktuojamas Studijoje minimas teisės teorijoje pripažįstamas *lex retro non agit* principas reikštų, kad įstatymas atgaline data negalioja ar, pvz. tokiu atveju, mokėjimų už šilumą negalima perskaičiuoti atgaline tvarka, tačiau nuo teisės aktų pasikeitimų įsigaliojimo datos naujas (tame tarpe keičiantis anksčiau taikytus metodus) teisės aktas gali ir turi būti taikomas.

Studijoje pateikiamos visiškai nepagrįstos prielaidos, esą „nepaskirstytas karšto vandens kiekis gali susidaryti dėl gyventojų blogai deklaruojamo ar nedeklaruojamo karšto vandens kiekio ir karšto vandens sistemos būklės“. Toks požiūris yra pakankamai siauras ir iš esmės neteisingas, nes neatskleistas nei šių paminėtų faktorių tikrasis turinys, nei visa eilė ir kitų aplinkybių / faktorių, dėl ko įvadinio šalto vandens karšto vandens pašildymui skaitiklio parodymai gali nesutapti su gyventojų per tą mėnesį deklaruotų butuose suvartotojų karšto vandens kiekiu, kaip pavyzdžiui:

1. Šalto vandens karšto vandens pašildymui skaitiklio rodmenys nurašomi mėnesio gale, tuo tarpu deklaruotų karšto vandens skaitiklių rodmenis gyventojai dažnai pateikia su 1 mėnesio atsilikimu, taip pat vartotojai karšto vandens suvartojimą deklaruoja savo nuožiūra, savo pasirinktu laiku (mėnesio viduryje, kelis kartus per mėnesį ar kartą per kelis mėnesius, o tikrai ne paskutinę mėnesio dieną). Dar daugiau, nemažai vartotojų apskritai nesivadovauja tiksliais jų karšto vandens skaitiklių parodymais, kadangi deklaruoja pagal savo vartojimo įpročius vidutini

- jų suvartojamo karšto vandens kiekį (pvz., eilę mėnesių vis po 3 m³), taip pat apvalina skaitiklių parodymus po kablelio – savo pasirinkta linkme, deklaracijose nurodydami tik sveikus skaičius. Kadangi kiekvieną mėnesį karšto vandens suvartojamas kiekis nebūna konstanta ir svyruoja – nei faktiškai, nei teoriškai šie kiekiai negali sutapti. Rodmenų nurašymas tą pačią dieną vis tiek paliktų skirtumą, todėl vienintelis būdas yra nuskaityti visus butų karšto vandens skaitiklių rodmenis vienu metu (sinchroniškai) ir tiksliais, kelių ženklų po kalbėlio dydžiu – yra *įmanomas centralizuotos duomenų nuotolinio nuskaitymo sistemos pagalba*.
2. Šalto vandens karšto vandens pašildymui skaitiklis ir buitiniai gyventojų karšto vandens skaitikliai matuoja skirtingų temperatūrų vandenį, todėl tas pats šalto vandens masės kiekis prieš pašildymą užima mažesnę tūrį, o po pašildymo jis jau užims didesnę tūrį. Tai sąlygoja, kad net teoriškai šalto vandens prieš karšto vandens paruošimo įrenginį skaitiklio parodymų dydis negali sutapti su buitinių karšto vandens skaitiklių parodymų sumos dydžiu.
 3. Buitinių gyventojų karšto vandens skaitikliai ir įvadinio šalto vandens prieš pašildymą skaitikliai parinkti matuoti skirtingą vandens srautą, todėl esant tokiai situacijai, kai pastate karšto vandens nėra vartojama ir vienas gyventojas atsisuka labai nedidelę vandens srovele – jo skaitiklis gali rodyti vartojimą, kai tuo tarpu šis vandens srautas gali būti mažesnis, nei įvadinio šalto vandens skaitiklio minimalios jautrumo ribos – ir įvadinis skaitiklis vartojimo gali nerodyti.
 4. Skaitikliai prie skirtingo srauto turi skirtingas matavimo paklaidas. Dažniausiai skaitikliai parenkami taip, kad dirbtų leidžiamose paklaidų ribose, tačiau jos priklausomai nuo pratekančio srauto kinta į didesnę ar mažesnę pusę. Atliekant įvadinio ir gyventojų skaitiklių palyginimą ir vertinimą, būtina įvertinti matuojamų paklaidų neapibrėžtumą, ypatingai situacijas, kai visų butų skaitiklių paklaidos gali sumuotis į kurią nors vieną pusę.

Dar daugiau, dėl nepaskirstyto karšto vandens ir viso daugibučiame name vartotojams nepaskirstyto šilumos kiekio dalies, susijusios būtent su šia Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 19 dalies sąvoka, pati Komisija privalo vadovautis įstatyme įtvirtintu apibrėžimu: „Nepaskirstytasis karšto vandens kiekis – viršijantis leistinas apskaitos prietaisų paklaidas skirtumas tarp geriamojo vandens karštam vandeniui paruošti kiekio, išmatuoto daugiabučio namo įvade, ir butų karšto vandens skaitiklių rodmenų sumos.“ Atkreiptinas dėmesys, jog šiuo metu teisės aktai apskritai nereglamentuoja, kaip/kokiu būdu yra nustatomas šis nepaskirstytasis karšto vandens kiekis, t.y. jeigu nėra karšto vandens apskaitos prietaisų nuotolinio nuskaitymo sistemos (kas leidžia vienu metu nustatyti karšto vandens skaitiklių parodymus), kokiu būdu (vienu metu) nustatyti butuose įrengtų karšto vandens skaitiklių parodymus (rodmenų sumą) tam, kad būtų galima nustatyti tikslų nepaskirstyto karšto vandens kiekį, kaip jį apibrėžia Šilumos ūkio įstatymo 2 str., t.y. skirtumą, viršijantį leistiną apskaitos prietaisų paklaidas tarp šalto vandens skaitiklio, įrengto prieš karšto vandens ruošimo įrenginius, nustatyto kiekio ir butuose įrengtų karšto vandens skaitiklių rodmenų (ne gyventojų deklaruotų, o faktinių) sumos. Akivaizdu, jog nepriklausomai nuo to, kam priklauso karšto vandens skaitikliai (vartotojams ar karšto vandens tiekėjui), jei nėra įrengtos nuotolinės duomenų nuskaitymo sistemos, vartotojai karšto vandens skaitiklių parodymų vienu tuo pačiu metu nedeklaruoja/nenurašo. Karšto vandens tiekėjas jokios įtakos vartotojų deklaravimui/skaitiklių rodmenų nurašymui sinchroniškai, vienu tuo pačiu metu neturi ir negali turėti. Todėl nepaskirstyto karšto vandens kiekio nustatymui turi būti vertinami faktiniai (vieno momento), o ne vartotojų deklaruoti karšto vandens skaitiklių parodymai butuose. Iki 2010-11-12 galiojusių Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių (2008-12-04 įsakymo Nr. 4617 redakcija) 335-338 punktai reglamentavo nepaskirstyto karšto vandens kiekio nustatymo tvarką¹, pagal kurią šis kiekis buvo vertinamas kaip jis yra apibrėžtas Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 19 d. (vertinant faktinius, o ne deklaruotus karšto vandens skaitiklių parodymus). Tačiau,

¹ 335. Teisės aktuose (Taisyklių 1 priedo 3 punktas) apibrėžtas nepaskirstytasis karšto vandens kiekis, jeigu nėra atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų ir neatsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų nuotolinio nuskaitymo sistemos, nustatomas vienu metu, atjungus geriamojo vandens tiekimą į karšto vandens ruošimo įrenginius, nuskaičius geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens ruošimo įrenginį rodmenis ir visų butų buitinių karšto vandens skaitiklių rodmenis per atskaitinį laikotarpį (matavimai atliekami atskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje).

kaip jau minėta, šiuo metu teisės aktai apskritai neregamentuoja, kokia tvarka / kaip nepaskirstyto karšto vandens kiekis turi būti nustatytas, tačiau tai (jog palyginimui būtina vadovautis ne deklaruotais, tačiau *faktiniais butuose esančių karšto vandens skaitiklių parodymais, užfiksuotais vienu ir tuo pačiu metu*) pakankamai aišku ir iš Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 19 dalies sąvokos turinio.

Dėl daugiabučių namų, kuriuose nuo 2010 m. gegužės 1 d. Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 2 dalies ir jos įgyvendinimo tvarką detalizavusių tuometinės redakcijos Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių 365 p. pagrindu šilumos tiekėjai pradėjo karšto vandens tiekėjo veiklą (1-ojo apsirūpinimo karštu vandeniu būdo namai), Komisija pati ne kartą yra raštu (pradedant dar 2010-06-02 raštu Nr. R2-908) patvirtinusi, kad jokie teisės aktai neregamentuoja „karšto vandens sutvarkymo“ sąvokos ir tokio sutvarkymo įgyvendinimo terminų bei tvarkos. Komisijos 2010-06-02 raštu Nr. R2-908, adresuotu Energetikos ministerijai, Aplinkos ministerijai, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijai ir kt., buvo konstatuota, jog *“nors Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, jog nustatant mokesčius už karšta vandenį, su nepaskirstytu karštu vandeniu suvartotas šilumos kiekis gali būti priskirtas ir išdalijamas apmokėti vartotojams tik tuo atveju, jeigu tiekėjai įvykdė visas savo prievolės sutvarkyti karšto vandens apskaitą tame name, tačiau Šilumos ūkio įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose nėra nustatyta, kokiomis sąlygomis esant yra pripažįstama, jog tiekėjai įvykdė šią prievolę. <...> būtina detaliai reglamentuoti, kokios procedūros, susijusios su karšto vandens apskaitos sutvarkymu, turi būti atliktos, kada apskaita laikoma sutvarkyta ir pan. <...> sprestini ir klausimai, susiję su karšto vandens apskaitos prietaisų išmontavimu, perėmimu, išpirkimu ir pan., t.y. <...> turėtų būti nustatyta, kokia tvarka vykdomas procesas, susijęs su karšto vandens apskaitos prietaisų išmontavimu, perėmimu, išpirkimu ir pan., kai vartotojai atsisako apsirūpinimo karštu vandeniu būdo su karštu vandens tiekėju ir nustatyta tvarka pasirenka kitą Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatytą apsirūpinimo karštu vandeniu būdą arba, pasirinkus karšto vandens tiekėju šilumos tiekėją ir šiam įrengus apskaitos prietaisus, vartotojai pasirenka kitą karšto vandens tiekėją. Taip pat sprestini ir klausimai, susiję su karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimu <...> kai gyventojai trukdys įrengti karšto vandens tiekėjui priklausančius apskaitos prietaisus, norėdami išvengti atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio. <...> Komisija mano, kad yra būtina kuo skubiau spresti problemas, kylančias teisės aktu, reglamentuojančių apsirūpinimo karštu vandeniu būdus, taikymo srityje <...> kreipiasi į Energetikos ir Aplinkos ministerijas, prašydama skubos tvarka spresti iškilusias problemas ir pagal kompetenciją imtis veiksmų, kad teisės aktu, reglamentuojančių apsirūpinimą karštu vandeniu, neapibrėžtumai ir prieštaravimai būtų pašalinti”*. Atitinkamai, jokiuose teisės aktuose nėra aiškiai įvardinta nei “karšto vandens apskaitos sutvarkymo” sąvoka ar turinys, nei šios teisės normos įvykdymo vertinimas, kuomet patys vartotojai atsisakė perleisti (parduoti) jiems priklausančius karšto vandens skaitiklius karšto vandens tiekėjui, kaip neaptartos ir situacijos, kuomet dalyje daugiabučio namo butų tokių karšto vandens skaitiklių įrengti apskritai neįmanoma (buto savininkai emigravę ar jų tikroji gyvenamoji vieta nežinoma, nenori mokėti karšto vandens skaitiklių aptarnavimo mokesčio ir leisti įrengti skaitiklių, namo gyventojai priima sprendimus keisti apsirūpinimo karštu vandeniu būdą iš 1-ojo (su karšto vandens tiekėju) į 2-ąjį (be karšto vandens tiekėjo) ir t.t.). Pažymėtina, kad nors nuo aiškaus Komisijos 2010-06-02 raštu nurodytos problematikos įvardijimo jau praėjo beveik 4 metai – šios teisėkūros spragos, nelogiškumai ir neatitikimai iki pat šiol lieka neišspręsti. Bendrovės įsitikinimu – jokie šilumos paskirstymo metodų keitimai, susiję su nepaskirstytu karštu vandeniu, kaip kad nurodoma atskirose Paskirstymo taisyklių projekto nuostatose – nėra galimi, kol nebus išspręstos teisinio reglamentavimo problemos, pačios Komisijos nurodytos visiems atsakingiems teisėkūros subjektams dar 2010 m. birželio 2 dieną.

Tuo tarpu Energetikos ministerija išanalizavusi jai persiųstus Komisijos ir kitų subjektų užklausimus, 2013-01-09 raštu Nr. (17.3-16)3-63 nurodė, kad:

„Pritartina raštuose išdėstytiems argumentams, jog [šilumos tiekimo bendrovėms] tapus karšto vandens tiekėju daugumoje Lietuvos miestuose objektyviai nebuvo imanoma per trumpą laiką tarpą įvykdyti įstatyme ir jį įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatytą įpareigojimą įrengti (išpirkti esamus metrologiškai patikrintus apskaitos prietaisus) vienu metu ir atitinkamai atsiskaitymams naudoti tik metrologiškai patikrintus karšto vandens apskaitos prietaisus“,

„Manytina, kad išimtis iš aukščiau išdėstytos taisyklės turėtų būti taikoma tais atvejais, kai esant abipusiam karšto vandens tiekėjo ir karšto vandens vartotojo suderintam susitarimui sunaudoti karšto vandens kiekiai yra nustatomi pagal vartotojui priklausantį karšto vandens apskaitos prietaisą, nepriklausomai nuo to, ar apskaitos prietaisas yra su atlikta metrologine patikra. Aukščiau išdėstyta išimtis turėtų būti taikoma iki atitinkamos savivaldybės patvirtintame karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo (pakeitimo) plane nurodyto termino, pagal kurį karšto vandens tiekėjas, vykdydamas jam įstatyme įtvirtintas pareigas, privalo įrengti (pakeisti) butuose karšto vandene apskaitos prietaisus. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog karšto vandens apskaitos prietaisų metrologinės patikros imperatyvūs reikalavimai pirmiausia turėtų būti taikomi karšto vandens tiekėjui nuosavybės teise priklausantiems karšto vandens apskaitos prietaisams. Tuo tarpu įvertinant objektyvias naujų apskaitos prietaisų įrengimo aplinkybes ir mastą bei remiantis protingumo bei proporcingumo principais, manytina, kad, esant karšto vandens vartotojo sutikimui, laikinai, kol bus įrengti įstatymų reikalavimus atitinkantys apskaitos prietaisai, sąskaitose pateiktoms sumoms už suvartotą karštą vandenį apskaičiuoti turėtų būti naudojami karšto vandens apskaitos prietaiso, priklausančio karšto vandens vartotojui, rodmenys.“ Šilumos tiekimo įmonės namuose, kuriuose pagal pakeistą Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 2 dalį nuo 2010-05-01 (ar vėliau, namo gyventojams priėmus atitinkamą sprendimą) jos tapo karšto vandens tiekėjais, vykdo Šilumos ūkio įstatymo 16 str. 4 dalimi nustatytą pareigą įrengti naujus, karšto vandens tiekėjui priklausančius karšto vandens skaitiklius – laikydamasis vietos savivaldybių tvirtinamų atsiskaitomųjų karšto vandens prietaisų įrengimo / aptarnavimo veiklos planų². Šie vietos savivaldybių tarybų sprendimais pagal Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 3 dalį nustatyti prievolės įvykdymo terminai dar nėra pasibaigę, atitinkamai nėra ir jokio pagrindo teigti apie bet kokio pobūdžio „tiekėjų prievolių neįvykdymą sutvarkyti karšto vandens apskaitą konkrečiame name“.

Analogiškai ir Vilniaus apygardos administracinis teismas 2013-02-18 įsiteisėjusiu (LVAT paliktu nepakeistu) sprendimu adm. byloje Nr. I-1165-331/2013 nurodė, kad „Teismo vertinimu, nors Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje imperatyviai įtvirtinta, kad nustatant mokesčius už karštą vandenį su nepaskirstytu karštu vandeniu suvartotas šilumos kiekis gali būti priskirtas ir išdalijamas apmokėti vartotojams tik tuo atveju, jeigu tiekėjai įvykdė prievolę sutvarkyti karšto vandens apskaitą tame name, o Įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose nėra nustatyta, kokiomis sąlygomis esant pripažįstama, jog tiekėjai įvykdė prievolę sutvarkyti apskaitą name, tačiau net ir tokiu atveju atsakovei [Komisijai] kyla pareiga priimant individualius administracinius aktus įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimo priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių aplinkybių visumą. Komisija, priimdama tokį sprendimą turėjo patikrinti, ar šilumos tiekėjas turėjo galimybes įvykdyti savo prievolės sutvarkyti karšto vandens apskaitą name <...> šilumos tiekėjo prievolę įrengti karšto vandens apskaitos prietaisus laikoma įvykdyta tinkamai, jei jis ne dėl savo kaltės neįrengia visų reikalingų vandens apskaitos prietaisų, tačiau yra pasiruošęs tai padaryti ir apie tai raštu informaves buitinius vartotojus, o pastarieji nesudaro tam sąlygų <...> tik tinkamas faktinių aplinkybių vertinimas bei teisės taikymas <...> yra neatsiejamai susiję. <...> argumentai dėl faktinių aplinkybių vertinimo ir teisės taikymo bei aiškinimo yra vertintini kartu“.

2013-06-26 rašte Nr. R2-1913 pati Komisija jau aiškiai pripažįsta, jog „jokie teisės aktai neapibrėžia tikslaus termino, per kurį karšto vandens tiekėjas privalo įvykdyti iš [Šilumos ūkio] įstatymo 15 straipsnio 2 dalies kylančią pareigą. Komisija, priimdama Metodiką, nesiekė ištaisyti tokio teisinio reglamentavimo spragos“. Kaip nurodo Komisija, pvz., 2013-05-02 rašte Nr. R2-1329, kažkoks (kuo trumpesnis) terminas karšto vandens apskaitos sutvarkymui dideliame skaičiuje daugiabučių namų yra būtinas. Taigi, viena vertus Komisija pripažįsta, jog egzistuoja aiški teisinio reglamentavimo spraga, ir tuo pat metu, pažeisdama Viešojo administravimo įstatymo principus bei Komisijos funkcijas (tame tarpe pareigą inicijuoti teisinio reglamentavimo keitimą tiek savo kompetencijos ribose, tiek ir siūlant juos kitoms

² Veiklos planas – apskaitos prietaisų aptarnavimo paslaugas teikiančio subjekto parengtas dokumentas, kuriame nurodyti per subjekto pasirinktą ir su savivaldybės institucija suderintą laikotarpį planuojami atlikti apskaitos prietaisų aptarnavimo darbai, pletra, šio plano įgyvendinimui reikalingos lėšos ir finansavimo šaltiniai (Komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. O3-105 patvirtinta Atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio skaičiavimo metodika)

energetikos sektoriaus valdymo institucijoms) apibrėžiančius teisės aktus – patvirtina, jog nesielgė ir nesiekė elgtis taip, kaip privalo (t.y. ištaisyti teisinio reglamentavimo spragas), nors tiek Komisijai, tiek Energetikos ministerijai, tiek ir kitoms atitinkamos institucijoms yra suteikta aiški teisė priimamais poįstatyminiais teisės aktais (šiuo atveju tokia teisė Komisijai nurodyta tame pačiame Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnyje, jo 3 dalyje) detalizuoti įstatyminių lygmeniu nustatyto reguliavimo įgyvendinimą. Atitinkamai, Bendrovės įsitikinimu – jokie šilumos paskirstymo metodų keitimai, susiję su nepaskirstytu karštu vandeniu, kaip kad nurodoma atskirose Paskirstymo taisyklių projekto nuostatose – nėra galimi, kol nebus išspręstos teisinio reglamentavimo problemos, pačios Komisijos nurodytos visiems atsakingiems teisėkūros subjektams dar 2010 m. birželio 2 dieną

Dėl šių priežasčių, šilumos tiekėjui pradėdant karšto vandens tiekėjo veiklą atlikus visus vienkartinus (o ne tęsinius) veiksmus, susijusius su karšto vandens apskaitos apskaitos tvarkymu (t.y. pagal Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių reikalavimus pasiūlius vartotojams nupirkti jų pačių įsirengtus karšto vandens skaitiklius, taip pat pasiūlius šių skaitiklių atlygintinės metrologinės patikros organizavimo paslaugas – tačiau patiems vartotojams nesutikus nei su skaitiklių pardavimu, nei su jų metrologinės patikros paslaugų teikimu), toliau karšto vandens tiekėjai vietoje vartotojų karšto vandens skaitiklius įrengia naujus, karšto vandens tiekėjams priklausančius skaitiklius (kaip tai numato Šilumos ūkio įstatymo 16 str. 4 dalis), laikydamiesi ir net viršydami vietos savivaldybių patvirtintą tokiam skaitiklių įrengimui planą terminus.

Teisės aktai sudaro vieningą, tarpusavyje sąveikaujančią sistemą. Traktuoti vieno ar kito teisės akto (pvz., Atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio skaičiavimo metodikos (toliau – Metodika) 12 p. normos) atsietai nuo viso teisinio reguliavimo konteksto (pvz., karšto vandens tiekimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų visuma) nėra įmanoma ar leistina. Komisija 2013-05-02 rašte Nr. R2-1329 nurodo, jog „Istatyme ir Taisyklėse expressis verbis yra įtvirtintas reikalavimas, kad karšto vandens tiekėjas įrengtų karšto vandens apskaitos prietaisus daugiabučio namo butuose ir kitose patalpose, prižiūrėtų ir atliktų jų patikrą. Minėtose normose nėra apibrėžtas tikslus terminas, per kurį karšto vandens tiekėjas privalo įvykdyti minėtą pareigą <...> Minėtomis [Metodikos 12 p.] nuostatomis siekiama užtikrinti efektyvų įmonės suinteresuotumą per kuo trumpesnį terminą įrengti karšto vandens skaitiklius karšto vandens vartotojų butuose, taip apsaugant karšto vandens vartotojus nuo Istatyme įtvirtinto įpareigojimo įgyvendinimo proceso nepagrįsto vilkinimo“. Dar daugiau, toliau pati Komisija nurodo, kad: „veiklos plane nėra nustatomas laikotarpis, per kurį karšto vandens tiekėjas privalo sutvarkyti karšto vandens apskaitą kiekviename konkrečiame name. Šiame plane nurodomas laikotarpis, per kurį šilumos tiekėjas turi įrengti tam tikrą karšto vandens apskaitos prietaisų skaičių visuose šilumos tiekėjo veiklos teritorijoje esančiuose gyvenamuosiuose namuose“. Tačiau iš šių Bendrovės poziciją pilnai patvirtinančių Komisijos teiginių toliau Komisiją daro nesuprantama ir niekuo nemotyvuota išvada, esą „tai nereiškia, jog iki karšto vandens tiekėjų parengtuose ir su savivaldybėmis suderintuose veiklos planuose nustatytos laikotarpio pabaigos karšto vandens tiekėjas negali būti pripažintas neįvykdžiusiu iš Istatymo 15 straipsnio 1 dalies kylančios pareigos sutvarkyti karšto vandens apskaitą konkrečiame name“.

Juk savaime suprantama, kad konkrečiu terminu apibrėžta prievolė „ne vėliau kaip iki“ konkrečios datos „sutvarkyti karšto vandens apskaitą įrengiant tam tikrą karšto vandens apskaitos prietaisų skaičių visuose šilumos tiekėjo veiklos teritorijoje esančiuose gyvenamuosiuose namuose“ **APIMA** ir karšto vandens apskaitos sutvarkymo terminą kiekviename konkrečiame toje teritorijoje esančiame daugiabučiame name (išskyrus namus, kurių gyventojai Civilinio kodekso 4.85 str. nustatyta tvarka pasirinko 2-ąjį apsirūpinimo karštu vandeniu būdą (be karšto vandens tiekėjo)), kuomet pagal bendrinės lietuvių kalbos taisykles sąvoka „visi“ apima ir sąvoką „kiekvienas“³. Kaip nurodo pati Komisija, jei teisės aktuose nėra apibrėžtas terminas karšto vandens apskaitos sutvarkymui konkrečiame name, o tik terminas tokiam apskaitos sutvarkymui visuose visuose šilumos tiekėjo veiklos teritorijoje esančiuose

³ pagal raštu 2013-05-08 pateiktą VLKK konsultaciją: pažymimasis įvardis visi vartojamas reikšme „esantys būryje, sudarantys visumą; nė vieno neišskiriant“, pvz.: *Klasėje buvo visi mokiniai. Visi žino, visi kalba. Pažymimasis įvardis kiekvienas vartojamas reikšme „bet kuris vienas iš visumos; visi, atskirai paėmus“, pvz.: Kiekvienas iš jų galėtų padaryti. Kiekvienas savaip pasakoja* (žr. „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ (elektroninis variantas <http://www.lki.lt/dlkz>).

gyvenamuosiuose namuose – vadinasi, iki kol nėra pasibaigęs prievolės įvykdymo terminas sutvarkyti karšto vandens apskaitą visuose teritorijos namuose, tol nėra jokio loginio / teisinio pagrindo teigti, kad pastarasis terminas jau galėtų būti „pasibaigęs“ vieno ar kito tos teritorijos daugiabučio namo apskaitos sutvarkymui. Kaip nurodo Komisija, kažkoks (kuo trumpesnis) terminas karšto vandens apskaitos sutvarkymui dideliame skaičiuje daugiabučių namų yra būtinas. Yra akivaizdu, kad net ir esant tinkamam teisiniam reguliavimui bei pakankamam finansavimui, Bendrovės veiklos miestų vartotojų dešimčių ir šimtų tūkstančių butuose esančių, jų pačių per pastaruosius 10-15 metų įsirengtų skaitiklių pakeisti naujais akimirksniu neįmanoma. Teisės principai *nemo tenetur ad impossibile* ir *lex non cogit ad impossibilia*, draudžia iš asmenų reikalauti to, ko neįmanoma įgyvendinti. Komisija taip pat nurodo, kad Šilumos ūkio įstatyme įtvirtinto įpareigojimo įgyvendinimas yra objektyviai trunkantis laike procesas, t.y. vien tai jau savaime suponuoja, jog sąvoka „terminas“ ar tokio termino trukmė nėra lygi nuliui, priešingu atveju kalbėti apie bet kokį „terminą“ nebūtų prasmės.

Atitinkamai, jokio pagrindo teigti apie bet kokio pobūdžio „*tiekėjų prievolių neįvykdymą sutvarkyti karšto vandens apskaitą konkrečiame name*“ nėra tiek dėl to, kad nėra pasibaigę tokių prievolių įvykdymo terminai, teisės aktais nustatyti prievolės įvykdymui visuose atitinkamuose karšto vandens veiklos teritorijos daugiabučiuose namuose, tiek dėl to, kad karšto vandens tiekėjas įvykdyti savo atitinkamų prievolių anksčiau (t.y. perimant nuosavybėn vartotojams priklausančius karšto vandens skaitiklius) neturėjo galimybės ne dėl savo kaltės, o dėl to, kad raštu tai pasiūlius / informavus vartotojus – pastarieji atsisakė tą padaryti.

Dar daugiau, jau dėl aukščiau nurodytų bei Komisijos ir kitų valstybės institucijų raštu pripažįstamų aplinkybių, nėra ir jokio pagrindo sieti bet kokį karšto vandens apskaitos tvarkymą daugiabučių namų butuose su nepaskirstyto karšto vandens kiekio buvimu (ar draudimu priskirti ir išdalinti apmokejimui vartotojams su nepaskirstytu karštu vandeniu suvartotą šilumos kiekį), kadangi nepaskirstyto karšto vandens kiekis (net jei jį ir būtų įmanoma nustatyti nesant įrengtos butų karšto vandens skaitiklių faktinių parodymų synchroniško nuskaitymo vienu metu sistemos) atsiranda išimtinai dėl karšto vandens nuostolių namo vartotojams bendrosios nuosavybės teise priklausančiuose vidaus tinkluose, už kurias atsako vartotojai, kaip daugiabučio namo bendrasavininkiai (2004 m. rugsėjo 29 d. LAT nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-514/2004, 2003 m. gegužės 12 d. LAT nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-579/2003 ir kt., Komisijos 2010-07-15 raštas Nr. R2-1127).

Komisijos Paskirstymo taisyklių projekte numatytos kelios šilumos kiekio karšto vandens temperatūrai palaikyti nustatymo galimybės:

1. siūloma skaičiuoti šį kiekį pagal vidutines šilumos sąnaudas ne šildymo sezono metu;
2. nustatyti šį šilumos kiekį eksperimento būdu, arba;
3. pagal Komisijos patvirtintus normatyvus.

Kelia pagrįstų abejonių Paskirstymo taisyklių 11 p., kuriame teigiama, kad duomenis mokėjimams už šilumą pateikia vartotojai ar jų įgalioti atstovai. Reikia pažymėti, kad vartotojai ar jų atstovai neneša jokios atsakomybės ir neturi jokių įpareigojimų dėl duomenų pateikimo vienalaikiškumo, todėl gali pateikti *skirtingomis dienomis nurašytus rodmenis*, kas iškreiptų pastato energijos vartojimo balansą.

Paskirstymo taisyklių 13.2 punktą kalba apie vartotojo atsakomybę kai skaitikliai/dalikliai „neįrengti / neveikia“ dėl nuo vartotojo priklausančių priežasčių. Tokia formuluoė klaidinga, nes negalima kalbėti apie *neįrengtų skaitiklių veikimą ar neveikimą.*

Paskirstymo taisyklių 14.2 p. pateikiama, kad neveikiant šilumos skaitikliams šilumos kiekis šildymui nustatomas pagal paskutinių 3 šildymo sezonų šilumos kiekį šildymui dienolaipsniui, tačiau neapibrėžiama ką daryti, *jei pastatas neturi tokių duomenų, yra neseniai pastatytas, jei pastato vartojimas per paskutinius 3 metus iš esmės pasikeitė dėl pastato pilnos ar dalinės renovacijos ir pan.*

Paskirstymo taisyklių 19 punkte pateikiamas šilumos kiekis Q_{PKV} karštam vandeniui pašildyti pagal įvadinį šalto vandens skaitiklį dėl aukščiau minėtų priežasčių *niekada tiksliai nesutaps* su gyventojų butuose esančių skaitiklių sumos pagrindu paskaičiuotu šilumos kiekiu Q_{BKV} .

Paskirstymo taisyklių 22 p. kalbama apie šilumos kiekius (Q), tačiau dimensijų paaiškinime atsiranda *nežinomas dydis* ΣG_{BKV} :

$$Q_{PNPKV} = Q_{PKV} - Q_{BKV}, kWh \quad (3)$$

čia:

Q_{PNPKV} – šilumos kiekis su nepaskirstytu karštu vandeniu, kWh;

ΣG_{BKV} – atskiriems vartotojams priskiriamo šilumos kiekio karštam vandeniui paruošti suma, kWh.

Paskirstymo taisyklių 22 punkte taip pat paminamas *aequa distributio* (teisingo paskirstymo) principas, neįtvirtinant nuostatos, kad pagal Šilumos ūkio įstatymo 12 str. 2 dalį šilumos tiekėjas turi teisę gauti apmokėjimą už visą patiektą ir pastate suvartotą šilumą, nepriklausomai nuo šilumos paskirstymo skirtingoms dedamosioms būdo (žr. 4.3 pastabą žemiau).

Paskirstymo taisyklių 38 p. b) dalyje minimas šilumos kiekio paskirstymo cirkuliacijai nustatymas eksperimento būdu. Reikia pažymėti, kad eksperimentas gali būti atliktas vienomis sąlygomis (pvz. palaikant karšto vandens cirkuliacinę temperatūrą $+50^{\circ}C$), o pasibaigus eksperimentui sąlygos gali būti pakeistos / pasikeisti, apie tai neinformuojant kitos šalies. Nėra kontrolės mechanizmo, kuris užtikrintų, kad sąlygos po eksperimento atitiktų eksperimento sąlygas. To paties eksperimento rezultatai prie vienodų nustatytų sąlygų ir tokių parametrų, kaip karšto vandens temperatūros, skiriasi net ir skirtingais ne šildymo sezono mėnesiais – ypatingai karštą vasaros dieną, kai išorės oro temperatūra ypatingai aukšta, cirkuliaciniai nuostoliai bus mažesni, nei vėsią vasaros pradžios dieną. Eksperimentų atlikimas galimas tik taikant atskirą metodiką (pvz. kad eksperimentas nebūtų atliekamas tik 1 valandą), naudojant sertifikuotus prietaisus, procedūrą atliekant atestuoties žmonėms ir pan.. Tuo remiantis *eksperimentinių duomenų naudojimas yra negalimas*.

Paskirstymo taisyklių 38 p. d) dalyje minimas šilumos kiekio paskirstymo cirkuliacijai nustatymas pagal eksperto išvadas. Eksperto išvados gali būti pateiktos prie tam tikrų subjektyvių momentinių aplinkybių, kurioms pasikeitus pasikeisti šilumos balansas, todėl kaip ir pastabose dėl 38 p. b) dalies *duomenų naudojimas vadovaujantis eksperto išvada yra negalimas*.

Nesuprantama, kodėl Paskirstymo taisyklių projekto III skirsnis kalba išimtinai tik apie renovuotą sistemą.

Paskirstymo taisyklių 47 p. numato karšto vandens cirkuliacijos įvertinimą taip vadinamoje trivamzdėje karšto vandens sistemoje šildymo sezono metu. Reikia pažymėti, kad tokioje sistemoje karšto vandens gyvatukas veikia kaip vienas iš šildymo prietaisų, todėl jo atiduodama šiluminė galia yra dinaminio pobūdžio ir kinta priklausomai nuo išorės oro temperatūros – esant žemai išorės oro temperatūrai jo temperatūra gali būti $70-90^{\circ}C$ ribose, esant teigiamai išorės oro temperatūrai gali būti $25-35^{\circ}C$ temperatūros ribose. Vadovaujantis aukščiau pateiktu akivaizdu, kad cirkuliacinio karšto vandens gyvatuko temperatūra ir galia nebus pastovi šildymo sezono metu, todėl taikomas cirkuliacinis normatyvas *niekada neatitiks faktinių aplinkybių*.

Paskirstymo taisyklių 73 p. a) dalyje vietoje 0,4 koeficiento įrašytas 2,5 koeficientas:

„73. Tolygaus šildymo koeficientai nustatomi:

a) pagal šių Paskirstymo taisyklių rekomendaciją: $k_{TSSmin}=0,4$, $k_{TSSmax}=2,5$, tada Tolygaus šildymo sąlyga tenkinama, jeigu vartotojo vidutinės daliklių rodmenų sąnaudos d_{BSmetr} yra ne daugiau nei $2,5 \cdot 0,4$ karto mažesnės bei ne daugiau nei 2,5 karto didesnės už pastato vidutinės daliklių rodmenų sąnaudas $d_{pšvid}$.“

Paskirstymo taisyklėse nepateikta, kas gali inicijuoti eksperto veiklą, t.y. ar ją gali inicijuoti ir šilumos tiekėjas. Kas bus, jei bus dviejų ekspertų skirtingos išvados?

Paskirstymo taisyklėse visumoje per daug suteikiama galių ekspertui, kurio išvados gali būti subjektyvios ir tikti tik tam tikroms aplinkybėms. Nėra kontrolės mechanizmo, kad gyventojai nepiknaudžiautų kviesdami ekspertą prie vienu sąlygų, o po jo išvadų padarytų kitas sąlygas (temperatūras ir t.t.).

Paskirstymo taisyklių 2 priedo 2 p. pateikta laikotarpio trukmė valandomis neapibrėžta ir leidžia taikyti, pvz., 1 val. laikotarpį, kurio metu duomenys yra sąlygoti tik tam tikrų tos valandos ir laikotarpio aplinkybių, o kitu laikotarpiu gali skirtis.

Paskirstymo taisyklių 2 priedo 3 p. pateiktas cirkuliacinės sistemos galios nustatymas pagal 3 nešildymo sezono mėnesių duomenis yra subjektyvus, nes tais pačiais vasaros mėnesiais faktinis energijos kiekis cirkuliacijai skiriasi, todėl tokių principų taikyti *negalima*.

Paskirstymo taisyklių 3 priede pateikti šilumos kiekio cirkuliacijai skaičiavimai eksperimento būdu negalimi dėl aukščiau išdėstytų aplinkybių. Taip pat 3 priedo 3 p. matavimų lentelėje pateiktų karšto vandens temperatūrų duomenys po šilumokaičio galimi tik vadovaujantis bimetaliniais termometrais, kas yra visiškai netikslu ir naudoti eksperimentiniams matavimams *negalima*.

Papildomos pastabos dėl Paskirstymo taisyklių projekto:

1. Dėl Paskirstymo taisyklių įsigaliojimo 2014 m. lapkričio 1 d. objektyvaus negalimumo:

1.1. Nustatytas Paskirstymo taisyklių įsigaliojimo terminas 2014-11-01 yra negalimas, nes iki pat 2014 m. pabaigos ir 2015 m. pradžioje visi Bendrovės bei Bendrovės turimos pardavimų apskaitos bei valdymo (bilingo) informacinės sistemos diegėjo laiko ir žmogiškieji resursai yra skiriami ir bus skirti su euro įvedimu susijusiems darbams.

1.2. Anksčiausia galima Paskirstymo taisyklių diegimo darbų Bendrovėje pradžia – 2015 m. kovo mėn. Diegimo darbai – tai detali patvirtintų Paskirstymo taisyklių analizė, techninės užduoties parengimas, viešojo pirkimo procedūros, programavimo darbai, testavimo darbai.

1.3. Trumpiausias galimas Paskirstymo taisyklių diegimo Bendrovėje laikas (įvertinant viešojo pirkimo procedūrų trukmę pagal įstatymą, jei nebus inicijuota teisinių ginčų) – 6-8 mėnesiai.

2. Dėl Paskirstymo taisyklių realizavimo sąnaudų:

2.1. Paskirstymo taisyklių realizavimo sąnaudos Bendrovėje gali viršyti 300 tūkst. Lt, tuo tarpu mažesnėse šilumos tiekimo įmonėse tokios sąnaudos gali sudaryti dar reikšmingesnę lyginamojo svorio dalį.

2.2. Tikėtina, kad kitoms Lietuvos šilumos tiekimo įmonėms, nepriklausomai nuo įmonės dydžio, šios sąnaudos nebus mažesnės, nebent įmonių turimų pardavimų apskaitos bei valdymo (bilingo) informacinių sistemų diegėjas yra pati šilumos tiekimo įmonė arba šilumos paskirstymas įmonėje vykdomas rankiniu būdu ar elektroninių lentelių (tokių kaip Excel) pagalba.

3. Dėl Paskirstymo taisyklių projekto parengimo eigos:

3.1. Paskirstymo taisyklių projektas parengtas nekokybiškai, kas labai apsunkina, o kai kuriais atvejais padaro apskritai neįmanoma Paskirstymo taisyklių detalią analizę bei konstruktyvių pastabų pateikimą. T.y. Paskirstymo taisyklėse apstu klaidingų nuorodų į teisės aktus, klaidingų nuorodų į kitus Paskirstymo taisyklių punktus, klaidingų formulių ir pan., pvz.:

13. punkte pateikiama nuoroda į Šilumos paskirstymo metodų rengimo taisyklių 4.14 punktą, kuris neegzistuoja;

93 punkte kalbama apie neišrengtus ar neveikiančius šilumos skaitiklius, o jiems priskiriamą šilumos kiekį nurodoma skaičiuoti pagal 76 punktą (koreguota daliklių rodmenų suma);

76 punkto formulė skirta koreguotai daliklių rodmenų sumai apskaičiuoti, o sumuojami ne daliklių rodmenys, bet šilumos kiekiai (supainioti dalikliai ir šilumos skaitikliai), ir t.t.

3.2. Prašome Komisijos įpareigoti Paskirstymo taisyklių rengėjus peržiūrėti Paskirstymo taisykles, ištaisyti visas klaidas ir pakartotinai pateikti šilumos tiekėjų pastaboms.

3.3. Prašome Komisijos įpareigoti Paskirstymo taisyklių rengėjus patikrinti Paskirstymo taisyklių veikimą su tikrais duomenimis atskirai šildymo sezonui, nešildymo sezonui, spalio ir balandžio mėnesiams. Paskirstymo taisyklių patikrinimui galėtų būti naudojami Bendrovės teikti Komisijai daugiabučių namų suvartotos šilumos paskirstymo duomenys.

4. Kitos pastabos Paskirstymo taisyklių projektui (sąrašas nėra baigtinis dėl 3.1 punkte įvardintų priežasčių).

4.1. 14.2 punktas, aprašantis šilumos kiekio šildymui nustatymą, kai atsiskaitomieji šilumos apskaitos prietaisai laikinai neveikia, naudojant paskutinių trijų pilnų šildymo sezono mėnesių duomenis. Nepateikta alternatyva, kai duomenų už tris paskutinius šildymo sezonus nėra ar pastatas buvo šildomas mažiau nei tris metus (pvz. naujas namas).

4.2. 19 punktas, aprašantis suvartoto šilumos kiekio karštam vandeniui paruošti nustatymą. Neaprašyta, kaip nustatomas šis šilumos kiekis, kai šalto vandens skaitiklis prieš karšto vandens ruošimo įrenginį pastate nėra įrengtas.

4.3. 22 punktas, aprašantis su nepaskirstytu karštu vandeniu sunaudoto šilumos kiekio nustatymą, kuriuo **įtvirtinami dvigubi standartai šilumos (karšto vandens) tiekėjo ir vartotojų atžvilgiu**. T.y., kuomet einamąjį mėnesį (*atsižvelgiant į visas aukščiau išdėstytas pastabas dėl vartotojų karšto vandens skaitiklių rodmenų nesinchroniškumo, netolygumo, nesąsajumo su faktiniais tokių skaitiklių rodmenimis, rodmenų apvalinimo ir pan.*) gyventojų deklaruotas karšto vandens suvartojimo kiekis viršija įvadinio geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens paruošimo įrenginį parodymus, toks šilumos kiekis pagal 22.1 punktą „gražinamas vartotojams“ (paskirstomas apmokėti vartotojams su minuso ženklu). Tačiau jau kitą ar prieš tai buvusį mėnesį, kai gyventojų deklaruotas karšto vandens suvartojimo kiekis nesiekia įvadinio geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens paruošimo įrenginį parodymų, toks šilumos kiekis pagal 22.2 punktą esą „negali būti išdalintas apmokėti vartotojams“ (nors gyventojų karšto vandens suvartojimo deklaravimas yra **tęstinis procesas**). Tai aiškiai pažymėjo atsakydama į Kauno pilietinės bendruomenės centro „Dainava“ užklausimą ir Energetikos ministerija 2010-08-13 raštu Nr.(7.3-09)-3-2262, kad „*Norint eliminuoti nevienalaikiškumo faktorius deklaruojant karšto vandens skaitiklių rodmenis, nėra būtina įrengti brangiai kainuojančių (montavimas, eksploatacija ir t.t.) nuotolinių duomenų nuskaitymo sistemų. Nors tokios sistemos užtikrina mažiausius duomenų iškraipymus, tačiau atskirame daugiabučiame name šiuos duomenis galima surinkti ir kitais būdais (pvz. įgaliotas asmuo tą pačią dieną apeina visus butus ir pan.)*. Tačiau

net ir prietaisų su nuotoliniu duomenų nuskaitymu įrengimas negarantuoja duomenų skirtumo reikšmę lygią 0 procentų. Tai sąlygoja techninės ir metrologinės priežastys. Ministerijos specialistų nuomone, žymiai veiksmingesnis bus periodinis apskaitos prietaisų rodmenų balansas, todėl Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių naujoje redakcijoje karšto vandens tiekėjui yra numatyta pareiga „esant 15% ir daugiau pastato karšto vandens skaitiklių rodmenų nesutapimams su karšto vandens ruošimo geriamojo vandens skaitiklio įrengto prieš karšto vandens ruošimo įrenginį rodmenimis, ne rečiau kaip kartą į pusę metų atlikti pastate kontrolinius atsiskaitomųjų karšto vandens prietaisų rodmenų patikrinimus“. Kaip ir minėta, tokius patikrinimus šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjai atlieka, tuo tarpu vis dėlto išliekantis nepaskirstyto karšto vandens kiekis yra sąlygotas Energetikos ministerijos nurodytų techninių priežasčių, susijusių ne su netinkamu ar nesavalaikiu karšto vandens suvartojimų deklaravimu, ar apskaitos prietaisų vartotojų butuose būkle, tačiau su karšto vandens nuostoliais namo vartotojams bendrosios nuosavybės teise priklausančiuose vidaus tinkluose, už kuriuos atsako vartotojai, kaip daugiabučio namo bendrasavininkiai. Nėra jokių įrodymų, kad nepaskirstyto karšto vandens kiekis (kaip jis suprantamas pagal Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 19 dalies apibrėžimą⁴) susidaro ne daugiabučio namo bendrasavininkiams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiuose tinkluose (namo šildymo ir karšto vandens sistemoje) ar dėl trečiųjų asmenų (pvz., karšto vandens tiekėjo), o ne butų savininkų kaltės. Tai patvirtina kelios aplinkybės: 1) karšto vandens tiekėjai pagal Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių 223.12 (redakcijos nuo 2012-09-27 – 231.12) punktą⁵ nuolat atlieka kontrolinius viso namo butų karšto vandens skaitikliu parodymų patikrinimus – tačiau nepaskirstytasis karšto vandens kiekis išlieka; 2) ir namuose, kuriuose karšto vandens tiekėjai, yra absoliučioje daugumoje butų įrengę naujus, jiems priklausančius karšto vandens skaitiklius (vietoje vartotojų turėtų karšto vandens skaitiklių) – nepaskirstytasis karšto vandens kiekis išlieka. Taigi, nepaskirstyto karšto vandens kiekio susidarymas / objektyvus egzistavimas yra ne atskirų vartotojų netinkamo ar nesąžiningo karšto vandens suvartojimo deklaravimo pasekmė arba kokios nors „apskaitos netvarkingumo“ daugiabučiame name rezultatas, tačiau tenkina būtent Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse⁶ nurodytas sąlygas, už kurias atsako vartotojai, kaip daugiabučio namo bendrasavininkiai.

Bendrovė supranta (atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą), kad Paskirstymo taisyklių 22.2 punkte minima sąvoka „jeigu karšto vandens tiekėjas įvykdė savo pareigą sutvarkyti karšto vandens apskaitą“ ir Komisija supranta / turi suprasti analogiškai (pagal VAAT 2013-02-18 sprendimą ir 2013-10-16 LVAT nutartį UAB „Vilniaus energija“ vs. Komisija vs. G.G. byloje) – t.y. karšto vandens tiekėjas gali būti laikomas neįvykdžiusiu tokio savo pareigos tik tuo atveju, jei yra pasibaigęs karšto vandens skaitikliu įrengimo / aptarnavimo veiklos terminas, nustatytas vietos savivaldybės tarybos sprendimu, o kažkuriame daugiabučiame name, pasirinkusiam apsirūpinimo karštu vandeniu būdą su karšto vandens tiekėjo dalyvavimu (1-asis būdas iš nurodytųjų Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 2 dalyje) dar lieka neįrengtų karšto vandens tiekėjui priklausančių skaitiklių arba nesuformintų Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių nustatyta

⁴ Nepaskirstytasis karšto vandens kiekis – viršijantis leistinas apskaitos prietaisų paklaidas skirtumas tarp geriamojo vandens karštam vandeniui paruošti kiekio, išmatuoto daugiabučio namo įvade, ir butų karšto vandens skaitiklių rodmenų sumos

⁵ Karšto vandens tiekėjas privalo: esant 15 % ir daugiau pastato karšto vandens skaitiklių rodmenų nesutapimams su karšto vandens ruošimo geriamojo vandens skaitiklio, įrengto prieš karšto vandens ruošimo įrenginį, rodmenimis, ne rečiau kaip kartą per pusę metų atlikti pastate kontrolinius atsiskaitomųjų karšto vandens prietaisų rodmenų patikrinimus

⁶ „Jeigu vandens nuostoliai atsiranda tiekiant vandenį vartotojams priklausančiais tiekimo tinklais, tai šiuos nuostolius privalo padengti tų tinklų savininkai, t.y. butų savininkai. Tokia butų savininkų pareiga atsiranda ne Vyriausybės 1997 m. gruodžio 31 d. nutarimo Nr. 1507 pagrindu, o CK 4.76 ir 4.82 straipsnių bei Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymo 4 straipsnio 4 dalies pagrindu. Tokia butų savininkų pareiga naatsirastų tik tuo atveju, jeigu būtų įrodyta, kad vandens nuostoliai atsirado ne dėl butų savininkų kaltės ir ne jiems bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiuose tinkluose“ (2004 m. rugėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-514/2004, 2003 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-579/2003 ir kt., Komisijos 2010-07-15 raštas Nr. R2-1127)

tvarka karšto vandens vartotojo pažeidimų fiksavimo aktų (neleidžiant įrengti skaitiklių vartotojo patalpose).

TAČIAU NET IR TOKIU KARŠTO VANDENS APSKAITOS „NESUTVARKYMO ATVEJU“, Paskirstymo taisyklių projekto 22 punkto nuostatos leistų vartotojams apskritai nebemokėti už karštą vandenį / jam pagaminti sunaudota šilumos energiją piktnaudžiaujant, pvz., tokiu būdu – ilgą laiką karšto vandens suvartojimo pilnai ar dalinai nedeklaruojant, ir po to kažkurį einamąjį mėnesį visame name deklaruojant didelį susikaupusį per kelis praėjusius mėnesius suvartoto karšto vandens kiekį, kas to konkretaus mėnesio skaičiavimuose ženkliai viršytų įvadinio geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens ruošimo įrenginį parodymus, ir pagal Paskirstymo taisyklių projekto 22.1 punktą turėtų būti „sugražinta vartotojams su minuso ženklu“.

Atitinkamai, tokios 22.1 ir 22.2 punktų nuostatos gali būti taikomos tik esant visų pastato butų ir kitų patalpų skaitiklių rodmenų nuotoliniam sinchroniškam nuskaitymui kartu su įvadinio geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens ruošimo įrenginį parodymais (kaip tai ir numatyta „nepaskirstyto karšto vandens kiekio apibrėžime“, Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 19 d.).

- 4.4. 23 punkto, aprašančio šilumos kiekio su nepaskirstytu karštu vandeniu nustatymą atskiram vartotojui, nuostatos yra neteisingos, jeigu pastate yra nevartojančių karšto vandens vartotojų.
- 4.5. 38a punkte aprašomas pastato šilumos kiekio cirkuliacijai šildymo sezono metu nustatymas skaičiavimo būdu yra negalimas, nes pastato šilumos skaitiklio rodmenys bei šalto vandens skaitiklio prieš karšto vandens ruošimo įrenginį rodmenys daugiau kaip 6000 pastatų paprastai negali būti nurašyti vienu metu, jei abiemis šiemis skaitikliams, priklausantiems skirtingiems energijos tiekėjams nėra įdiegta tarpusavyje suderinta sinchroniško jų nuotolinio nuskaitymo sistema. Tai ypač aktualu Vilniaus miestui, kuriame daugiau kaip 80% pastatų šilumos skaitiklių nuskaitymi nuotoliniu būdu paskutinės mėnesio dienos ~24:00 val., o geriamojo vandens skaitikliai, priklausantys geriamojo vandens tiekėjui UAB „Vilniaus vandenys“, nurašomi rankiniu būdu nors ir mėnesio pabaigoje, tačiau kitu metu.
- 4.6. 41 punkte aprašytas šilumos kiekio cirkuliacijai nustatymas atskiram vartotojui, kai ne visuose butuose įrengta vienoda karšto vandens tiekimo sistema, yra nekorektiškas, nes neatsižvelgta į tai, kad yra pastatų, kuriuose tokia nevienoda karšto vandens tiekimo sistema įrengta pagal pirminį projektą, pvz., Vilniuje daugiabučiai namai S. Žukausko g. 32, S. Žukausko g. 34 ir kt.
- 4.7. 62 punkto teiginys, kad ŠB2 gali būti taikomas, kai dalikliai įrengti ant ne mažiau kaip 50 proc. pastato butų ar kitų patalpų šildymo prietaisų, kelia pagrįstų abejonių. Šiuo metu taikoma 70 proc. taisyklė, o pvz. jei dalis daliklių būtų sugedę – tai tik mažesnei namo daliai šilumos paskirstymas būtų atliekamas pagal daliklius, didesnėjai – pagal normatyvus, o kiek logiškas ir patikimas būtų tokio paskirstymo rezultatas name panaudojant realius duomenis yra apskritai sunku vertinti.
- 4.8. VIII daliai, aprašančiai šilumos kiekį būsto naudingo ploto šildymui (ŠB2), pastabas pateikti sudėtinga – iki šiol taikyti principai keičiami iš pagrindų, pateiktas aprašymas sudėtingas net šilumos paskirstymo specialistams, formulės galimai klaidingos. **Bandytas patikrinti šią Paskirstymo taisyklių dalį su tikrais duomenimis nepavyko.**
- 4.9. IX dalyje, aprašančioje šilumos kiekį bendrosioms reikmėms, neprašyti atvejai, kai pastate yra ir bendrųjų patalpų su įrengtais šildymo prietaisais, ir bendrųjų nešildomų patalpų.
- 4.10. Paskirstymo taisyklėse neminimas vonios grindinis šildymas.

4.11. Dėl dalies XI. Baigiamosios nuostatos 117 punkto: „Šilumos ir (ar) karšto vandens tiekėjas turi teisę atidėti Paskirstymo metodo taikymą, kol bus surinkta ir apdorota papildoma informacija arba įrengti reikalingi matavimo prietaisai, bet ne ilgiau kaip trims mėnesiams“. Bendrovės praktika rodo, kad minimalus terminas papildomos informacijos surinkimui ir apdorojimui arba reikalingų matavimo prietaisų įrengimui, taip pat paskirstymo metodo įdiegimui (metodo analizei, techninės užduoties parengimui, viešojo pirkimo procedūroms, programavimo darbams, testavimo darbams) yra 6-8 mėnesiai, tai neatitinka ir dabartinių šilumos paskirstymo metodų rengimo taisyklių nuostatų, numatančių toki atidėjimą laikotarpiui iki 1 (vienerių) metų..

Apibendrintos preliminarios išvados. UAB „Ekotermija“ parengtas darbas „Šilumos paskirstymo vartotojams metodų rengimo ir taikymo taisyklių bei šilumos paskirstymo metodų analizė ir tobulinimas“ nepateikia atsakymų į pagrindinius šilumos paskirstymo metodų taikymo argumentus, pateikiamų analizuojamų duomenų kiekis yra per mažas, analizės metodika neišsami, taikomi posovietinių valstybių pavyzdžiai neturi pritaikomumo požymių. Komisijos naujai siūlomas Šilumos paskirstymo taisyklių projektas, grindžiamas šiuo darbu, kuris pats neturi stiprių pamatų ir pagrindimo, sumenkina ir patį Paskirstymo taisyklių projektą.

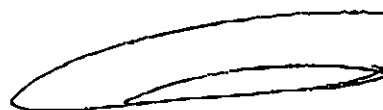
Komisijos naujai siūlomas Šilumos paskirstymo taisyklių projektas parengtas skubotai, jame yra apstu tiek redakcinio pobūdžio nedidelių, tiek ir esminių loginių, teisinių bei techninių klaidų, dėl ko Paskirstymo taisyklių vertinimas šiame etape šilumos tiekėjams ir kitiems rinkos dalyviams apskritai tampa negalimas. Svarbu pažymėti, kad Komisija šio projekto nuostatų nebandė patikrinti su praktiniais skaičiais, kas būtų parodę klaidas formulėse ir skaičiavimo principuose.

Vadovaujantis aukščiau pateiktomis aplinkybėmis konstatuojame, kad Komisijos pateiktas Šilumos paskirstymo taisyklių projektas negali būti vertintinas, nes neatitinka esminių tokio pobūdžio dokumentui / administraciniam aktui keliamų reikalavimų, numatytų ir Viešojo administravimo įstatyme. Pakartotinai viešam svarstymui Šilumos paskirstymo taisyklių projektas gali būti teikiamas tik jį iš esmės patikslinus bei patikrinus jo konkrečių nuostatų realizavimo galimybes praktiškai.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, siūlome sudaryti darbo grupę, į ją pakviečiant Energetikos, Teisingumo, Aplinkos ministerijų, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Valstybinės energetikos inspekcijos prie energetikos ministerijos, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos vandens tiekėjų asociacijos deleguotus specialistus, ekspertus ar atsakingus asmenis, kuo operatyvesniam būtinųjų, pagal Lietuvos Respublikos Šilumos ūkio įstatymo reikalavimus bei kitus galiojančius teisės aktus atitinkamų tiek Šilumos paskirstymo taisyklių, tiek ir kitų teisės aktų (tame tarpe susijusių su Komisijos 2010-06-02 rašte Nr. R2-908 nurodyta ir iki šiol nesureguliuota problematika) pakeitimų projektų, sistemiškai suderintų tarpusavyje, parengimui.

Pagarbiai

Teisės direktorius

Danielius Žepnickas